

UNIVERZITA MATEJA BELA V BÁNSKEJ BYSTRICI

PRÁVNICKÁ FAKULTA

SLOBODA SLOVA, PREJAVU, ICH ZÁRUKY A LIMITY

Bakalárska práca

3eefac91- 4271- 4401- 8781- 35f82a04d290

Študijný program: Právo

Študijný obor: 3.4.1 Právo

Pracovisko (katedra/ústav): Katedra dejín a teórie štátu a práva

Vedúci bakalárskej práce : JUDr. Ján Minárik, CSc.

Stupeň kvalifikácie : bakalár (v skratke „Bc.“)

Čestné vyhlásenie

Bakalársku prácu s názvom „Sloboda slova, prejavu, ich záruky a limity“ som vypracovala samostatne a pod odborným vedením vedúceho bakalárskej práce. Pracovala som na nej s odborným materiálom, zákonmi a dostupnými dokumentmi.

.....

PodĎakovanie

Touto cestou by som chcela poďakovať JUDr. Ján Minárikovi, CSc. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a za trpezlivosť, ktorú vynakladal pri mojom vypracovaní bakalárskej práci.

V Banskej Bystrici dňa

.....

podpis študenta

Abstrakt

KRÁLOVIČOVÁ, Veronika: Sloboda slova, prejavu, ich záruky a limity. (Bakalárska práca). Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Právnická fakulta. Katedra dejín a teórie štátu a práva / Oddelenie štátu a práva. Vedúci bakalárskej práce: JUDr. Ján Minárik, CSc. Stupeň odbornej kvalifikácie: bakalár (v skratke „Bc“). Banská Bystrica, 2013. Rozsah práce:

Bakalárska práca sa zameriava na problematiku slobody slova a prejavu. Skladá sa z troch hlavných kapitol, ktoré sa ďalej členia na podkapitoly. Prvá kapitola sa zaoberá Základnými ľudskými právami a slobodami. Tu sa nachádza ich historický vývoj, tiež pojem a obsah danej problematike ako aj ich delenie. Taktiež aj ich ochrana a garancia na Slovensku. Druhá kapitola sa zameriava čisto na Slobodu prejavu. Bližšie definujem daný pojem, jeho právne vymedzenie, slobodu prejavu podľa ústavy SR, jeho ochranu v SR ako aj v USA a v neposlednom rade aj podľa Rady Európy. V tretej kapitole som písala nielen o prejave ale hlavne o jeho limitoch. Zahrnula som tu petičné právo, vzťah slobody prejavu a právo na informácie a formy obmedzenia slobody prejavu. Cieľom tejto práce je bližšie ozrejmiť spoločnosti svoje práva na slobodný prejav.

Kľúčové slová: sloboda, prejav, slovo, demokracia, ochrana, záruky, limity, informácie, základné ľudské práva a slobody.

Abstrakt

KRALOVICOVA, Veronika; Die Redefreiheit, ihr Garantie und Abgrenzungen.
(Bachelorarbeit). Universität von Matej Bel in Banska Bystrica. Juristische Fakultät.
Lehrstuhl für die Geschichte und Theorie des Staates und des Rechtes/ Abteilung des
Staates und Rechtes. Leiter der Arbeit: Judr. Jan Minarik CSs. Stufe der Fachkvalifikation;
Bachelor (Bc), Banska Bystrica, 2013 Zahl der Seiten:

Die vorliegende Arbeit, die sich mit der Problematik der Redefreiheit beschäftigt, ist in drei Kapiteln gegliedert. Diese sind weiter in den Unterkapiteln aufgegliedert. Das erste Kapitel beschreibt die grundsätzliche Freiheit und Rechte von Menschen. Außer anderen kann man in diesen Teil die historische Entwicklung von der grundsätzlichen Freiheit und Rechten von Menschen, den Begriff und den Inhalt der oben genannten Problematik finden. Ebenso erwähne ich hier die Bewahrung und die Garantie in der Slowakei. Der Zweck des zweiten Kapitels ist die treffende Einsicht in der Redefreiheit zu bringen. Dieser Teil ist auf die juristische Abgrenzung der Redefreiheit und auf die Redefreiheit anhand des Grundgesetzes der Slowakischen Republik, ihre Bewahrung in der Slowakei, in den vereinigten Staaten von Amerika und auch die Bewahrung laut des Rates der Europäischen Union gerichtet. Das letzte Kapitel konzentriert sich hauptsächlich auf die Linien der Redefreiheit. Hier gibt es auch das Petitionsrecht, das Verhältnis zwischen der Redefreiheit und das Auskunftsrecht, ebenso die Abgrenzungsformen der Redefreiheit. Der Zweck dieser Arbeit ist die Rechte auf die Redefreiheit der Gesellschaft zu erklären.

Stichwort: Meinungsfreiheit, Rede, Demokratie, Schutz, Garantien, Grenzen,
Informationen, die grundlegenden Menschenrechte und Freiheiten.

OBSAH

ÚVOD	7
1. Základné ľudské práva a slobody	9
1.1. Historický vývoj základných ľudských a občianskych práv a slobôd.....	9
1.2 Pojem, obsah a delenie základných ľudských práv a slobôd.....	12
1.3 Ochrana a garancia základných ľudských práv a slobôd na Slovensku	15
2. Sloboda prejavu	17
2.1. Pojem sloboda prejavu	17
2.2. Právne vymedzenie slobody prejavu	19
2.2.1. Sloboda prejavu podľa Ústavy Slovenskej republiky.....	21
2.2.2. Ochrana slobody prejavu v SR.....	21
2.2.3. Model ochrany slobody prejavu v USA a podľa Rady Európy	22
3. Sloboda prejavu a jej limity	27
3.1. Petičné právo podľa ústavy slovenskej republiky	27
3.2. Vzťah slobody prejavu a právo na informácie	28
3. 3. Formy obmedzenia slobody prejavu	31
ZÁVER	34
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	35

ÚVOD

„Ľudská sloboda je slobodou vôle, ktorou ovládame vlastné konanie.“

„Ľudský skutok je slobodný skutok.“

Thomas Cardinal Wiliams ¹

„Všetko, čo je v ľudskom živote dôležité a chce sa pridržovať solídnych základov, vyžaduje intelektuálno- inšpiratívne idey, múdru otvorenosť, rozvážnu priamosť, odvahu, vytrvalosť, námahu.“² Bez týchto a mnohých ďalších vlastností by človek ťažko vedel prejavíť svoje myšlienky k rôznym situáciám.

Ľudská sloboda/prejav patrí medzi najzákladnejšie práva, ktoré človek vlastní. Najvyšší zákon Slovenskej republiky nám garantuje dané právo v článku 26. Toto právo nám nikto nemôže vziať a len za určitých podmienok možno obmedziť. Každý človek by mal vedieť, čo mu zo slobody prejavu vyplýva a kde ju možno využiť.

Slobodne vyslovovať názor a prezentovať ho je základná myšlienka každej demokratickej spoločnosti. Sloboda prejavu sa považuje za základný kameň vo vývoji jednotlivca a spoločnosti. Neexistuje žiadna legálna definícia tohto pojmu ale najbližšie nám ho popisuje článok 19 ods. 2 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach. Znie: „ Toto právo zahŕňa slobodu vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky každého druhu, bez ohľadu na hranice, či už ústne, písomne alebo tlačou, prostredníctvom umenia alebo akýmkoľvek inými prostriedkami podľa vlastnej voľby.“

Každé právo má svoje hranice ako právo prejavu. Končí sa tam, kde je chránený iný záujem. Je veľmi dôležité aby prišlo k súladu všetkých práv a právom chránených záujmov.

Taxatívne dôvody, vďaka ktorým môžeme obmedziť právo slobodného prejavu sú zakotvené v Ústave Slovenskej republiky : „ Opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku,

¹ <http://sk.wikiquote.org/wiki/Sloboda>

² HREHOVÁ, H.: Acta Moralia Tymavensia, Filozofická fakulta, Tmavská univerzita v Tmave, 2006.

ochranu verejného zdravia a mravnosti“³

Existujú situácie, kde je viac práv porušených a musia to riešiť vnútroštátne súdy alebo Európsky súd pre ľudské práva.

Pomocou mojej práce chcem každému čitateľovi ozrejmiť, čo všetko zahŕňa jedno z najzákladnejších práv v našom právnom systéme.

Vybrala som si túto problematiku, lebo som mladá žena, ktorá rada vyjadruje svoj postoj, názor a myšlienky rázne a jasno.

Podľa mňa sú ľudské práva výbavou človeka na ceste nedokonalým svetom, aby v ňom mohol žiť zodpovedne. Zodpovednosť môžeme brať nielen ako slobodu ale aj ako osobnú skazu a je zaručená slabším jedincom, ktorý ju nedokáže uniesť. „Zodpovednosť spĺňa najvyššiu mieru vtedy, keď sa jedná o vedomie osobného rizika proti mocným, aby sa zastal slabých. V mene takejto slobody boli formulované ľudské práva.“⁴

³ <http://www.vop.gov.sk/zakladne-prava-a-slobody>, prevzaté dňa 2.2.2014.

⁴ KOMÁROVÁ, B.: Původ a význam lidských práv, Praha, 1990, s. 220.

1. Základné ľudské práva a slobody

1.1. Historický vývoj základných ľudských a občianskych práv a slobôd

Aktuálnou problematikou v živote spoločnosti a štátu sú ľudské a občianske práva. Garancia týchto práv má pre jednotlivca nesmierny význam v jeho živote a pre rozvoj jeho osobnosti.

Stretávať sa s nimi môžeme v médiách: v televízii, rozhlase, internete alebo dennej tlači. Tieto práva sú garantované v ústavách demokratických štátov ako aj v Ústave Slovenskej republiky.

„Demokracia a ľudské práva sú základom právneho štátu. Demokracia a ľudské práva sa rodili v stáročiach pred našim letopočtom. Ich filozofickým zdrojom sú učenia aténskych mysliteľov i pragmatických právnikov starovekého Ríma.“⁵

„Už starogrécki filozofovia rozlišovali zákony, ktoré platili na základe dohody a vyplývali z ľudskej prirodzenosti. Antická spoločnosť ani na najvyššom stupni svojho vývoja nedospela k uznaniu rovnosti všetkých ľudí. Ani v stredoveku sa nestretávame s pojmom „ľudské práva a slobody“. Feudálna spoločnosť sa pokúšala hlavne obmedziť moc monarchov a zakotviť feudálne práva šľachty.“⁶

„Za začiatok vývoja základných ľudských a občianskych práv a slobôd môžeme považovať obdobie buržoázných revolúcií. Osvietenský mysliteľ ako Diderot, Rousseau, Montesquieu a Voltaire hovorili o týchto právach ako o „prirodzených práv“. Z tohto ponímanie sa ľudia brali ako: „slobodní a rovní v dôstojnosti a právach“. Táto koncepcia bola zameraná proti triednej a politickej zaostalosti feudalizmu.“⁷

„Liberte- egalité- fraternité!“ (Sloboda- rovnosť- bratstvo) je heslo, ktorým sa riadila masa ľudí proti feudalizmu, a ktoré podporovalo suverenity človeka. Heslom sloboda rozumela buržoázia okrem iného aj slobodu pre kapitalistov, ktorým dávala právo slobodne a bez akýchkoľvek obmedzení využívať svoje vlastníctvo výrobných prostriedkov. Išlo tu vlastne o slobodu podnikania. Pod heslom rovnosti sa buržoázia usilovala predovšetkým odstrániť privilégia a výsady šľachty a duchovenstva, existujúce za feudálneho zriadenia, a tým vytvoriť podmienky, aby celý štátny aparát a tým i všetku politickú moc mohla

⁵ SVÁK, J.: Ochrana ľudských práv, I. zväzok, Bratislava, 2011, s.14.

⁶ <http://aktuality.sk/historicka-geneza-ludskych-prav-a-slobody/referat-7616>, prevzaté dňa 21.2.2014.

⁷ <http://www.fsmita.com/h3/h29-phil2.htm>, voľný preklad autora a prevzaté dňa 10.2.2014.

prevziať do svojich rúk. Buržoázia pod heslom vláda ľudu hlásala, že jediným zdrojom štátnej moci je ľud.“⁸

„Na americkom kontinente sa „prirodzeno- právne“ ponímanie práv odzrkadlilo vo Virginskej deklarácii z roku 1776. Deklarácia nezávislosti, z ktorej vyplýva rovnosť všetkých ľudí, právo na život, slobodu a osobné šťastie. Majú vrodené práva, ktorých sa nedá vzdať. Vďaka tejto deklarácie priznávala občanovi byť nositeľom štátnej moci. Americkí občania prijali tento dokument veľmi pozitívne a začali sa búriť proti koloniálnemu Anglicku. Heslá sa dostali do Ústavy USA z roku 1787, ktorá s dodatkami platí dodnes. O 4 roky v roku 1791 bola do ústavy pričlenená aj tzv. listina práv- Bill of Rights, v ktorá obsahovala politické práva a osobné slobody občanov.“⁹

Najväčší význam v Európe mala zase francúzska Deklarácia práv človeka a občana z roku 1789. Obsahovala 17 článkov, z ktorých prvé tri a posledný článok hovorili o základnom inštitúte občianskych práv a slobôd. Ostatné články vymedzovali napríklad právo na majetok, bezpečnosť, právo kásť odpor útlaku, sloboda prejavu názorov a myšlienok vrátane náboženských. Už spomínaná deklarácia z roku 1789 tvorila časť prvej Ústavy Francúzskej republiky z roku 1791.

„Zatiaľ čo sa v devätnástom storočí pripravovali náuky, ktoré sa mali v nasledujúcom storočí stať oporou politických smerov, zásadne odporujúcim ľudským právam, pokračoval politický vývoj opačným smerom. Po prvej svetovej vojne sa s prispievaním proklamácie prezidenta Wilsona z roku 1917 stala ľudská práva súčasťou ústav stredoeurópskych štátov vzniknutých na troskách Rakúsko-Uhorska a vilmovského Nemecka. Zdalo sa, že sa stali trvalými základmi nielen vnútroštátneho, ale i medzinárodného života.“¹⁰

„Významná historická udalosť vo vývoji základných ľudských a občianskych práv a slobôd je Októbrová revolúcia v Rusku z roku 1917. Ústava Ruskej Sovietskej Federatívnej Socialistickej republiky (RSFSR) bola prvou socialistickou ústavou vo svete. Medzi októbrové dekréty zaraďujeme aj Deklaráciu práv národov Ruska a tiež Deklaráciu práv pracujúceho a vykorisťovaného ľudu. Tento dekrét ako aj deklarácie mali revolučne-ústavnoprávny charakter. Podľa tejto ústavy sa schvaľovali aj iné ústavy ďalších sovietskych socialistických republík. Ústava ZSSR z roku 1924 neobsahovala základné

⁸ CHOVANEC, J.- ZACHOVÁ, A.: ÚSTAVNÉ GARANCIE základných ľudských a občianskych práv a slobôd, Bratislava, Procom 2007, s. 13.

⁹ KÁČER, L.: Ústavy kapitalistických štátov, Bratislava, PFUK 1997, s. 7.

¹⁰ KOMÁRKOVÁ, B.: Původ a význam lidských práv, Praha, 1990, s. 202. Voľný preklad autora.

ľudské a občianske práva a slobody a povinnosti.¹¹ Tento inštitút bol zakotvený v jednotlivých zväzkových republikách. V roku 1936, keď bola schválená nová Ústava ZSSR, včlenil sa do nej katalóg základných ľudských a občianskych práv a slobôd. Zároveň sa po prvýkrát na svete do ústavy dostalo právo na prácu a odpočinok po práci.

„ 28. októbra vznikla Česko- Slovenská republika a 29. februára 1920 bola prijatá Ústava ČSR. V jej piatej časti pod názvom Práva a slobody ako aj povinnosti občianske boli zakotvené základné ľudské a občianske práva a slobody. Boli rozdelené na: rovnosť, osobná a majetková sloboda, daňová sloboda, sloboda tlače, právo zhromažďovacie a spolkové, petičné právo, listové tajomstvo, sloboda učenia a svedomia, sloboda prejavu myšlienky, manželstvo a rodina, branná povinnosť, práva a ochrana národnostných, náboženských a rasových menšín. Ústava ČSR z 9. mája 1948 inštitút základných ľudských a občianskych práv a slobôd v kapitole prvej a to pod názvom Práva a povinnosti občanov: rovnosť, osobná sloboda, domová sloboda, listové tajomstvo a tajomstvo dopravovaných správ, sloboda pobytu, majetková sloboda, ochrana rodiny a mládeže, právo na vzdelanie, sloboda svedomia a vyznania, sloboda prejavu a ochrana kultúrnych sviatkov, petičné právo, zhromažďovacia a spolčovacia sloboda, sociálne práva, základné povinnosti občana voči štátu a spoločnosti a všeobecné ustanovenia. Ústava ČSSR bola prijatá 11. júla 1960 a inštitút základných ľudských a občianskych práv a slobôd v druhej hlave pod názvom Práva a povinnosti občanov.¹²

Počas 2.svetovej vojny boli porušované práva a slobody ľudí. Hlavne židovského a slovanského pôvodu. Aby sa predchádzalo k takému porušovaniu, tak sa po 2. svetovej vojne konečne začala podrobnejšie riešiť otázka ľudských práv a slobôd. Riešila sa na vnútroštátnej ale hlavne na medzinárodnej úrovni. Štáty si začali uvedomovať, že pre zabezpečenie mieru a bezpečnosti je nevyhnuté taxatívne vymedziť práva, povinnosti a slobody pre ľudí v dokumentoch. Vzniklo veľa inštitúcií a organizácií, ktoré dodnes ochraňujú ľudské práva. Sú nimi napríklad: Organizácia spojených národov, Vysoký komisár OSN pre ľudské práva, Vysoký komisár OSN pre utečencov, UNICEF Detský fond Spojených národov, UNESCO Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru, Úrad Spojených národov pre drogy a zločiny, Subkomisia pre podporu a ochranu ľudských práv...

¹¹ http://www.historickarevue.com/archiv_2007_11_3.html, voľný preklad autora a prevzaté dňa 23.2.2014

¹² http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1948.html, voľný preklad autora a prevzaté dňa 24.2.2014.

1.2 Pojem, obsah a delenie základných ľudských práv a slobôd

„Lidská práva- to nejsou jen právní dokumenty či filosofické traktáty. Jsou to především lidské osudy. A ty se s mnoha koncepcemi, smlouvami a zákony až příliš často dramaticky rozcházejí.“¹³

V každom konkrétnom štáte sa pojem ľudské práva a slobody používajú na označenie určitých práv jednotlivca. Sú to napríklad: všeobecné občianske práva, všeobecné práva a slobody občanov, ústavne garantované práva a slobody, či základné ľudské práva a slobody.

„Vo všeobecnosti „ide o skupinu práv, ktoré charakterizujú človeka ako ľudskú bytosť, chránia základné ľudské hodnoty akými sú život, osobná sloboda, dôstojnosť, vlastníctvo, vierovyznanie, česť ap.“¹⁴

Počas historického vývoja spoločnosti sa formovali aj ľudské práva a ich ochrana. Na ich vývoj vplývali rôzne faktory ako napríklad: verejnosť, historické, politické, ekonomické, právnické, či filozofické javy.

Tak ako sa ľudia rodia a zostávajú slobodní a rovnoprávni, ich ľudské práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

„Začiatkom sedemdesiatych rokov, keď v SRN vrcholila základných práv, tak sa zároveň zvyšoval záujem po „správnej“ teórii základných práv, lebo vtedy si právna veda všimla toho, že samostatné klasické interpretačné metódy nie sú spôsobilé sprostredkovať účelovú súvislosť katalógov základných práv. Významný štátovedec a vtedajší spolkový ústavný sudca Ernst- Wolfgang Bockenforde sformuloval 5 teórii základných práv, ktorá jedna každá odráža rozdielne poňatie práv zakotvených v ústavách. Inými slovami tieto teórie vyjadrujú i rôzne politicko- filozofické východiska, ktoré sú spojené s interpretáciou základných práv a ústav. Ide o: 1. Liberálnu teóriu základných práv

2. Inštitucionálnu teóriu základných práv

3. Hodnotovú teóriu

4. Demokraticko- funkcionálnu teóriu

5. Teória základných práv v sociálnom štáte.

Bockenforde dokazuje, že používanie konkrétne zvolenej teórie sa vytvoria také rozdiely

¹³ KREJČÍ, O.: Lidská práva, Praha, 2011, s. 49.

¹⁴ CHOVA NEC, J. -PALÚŠ, I.: Lexikón ústavného práva, Bratislava, Procom 2004, s. 82.

v obsahu ústav, resp. v obsahu základných práv. Nespočívajú len v drobných odchýlkach, ale ide o zásadné rozdiely v obsahu ústavných „noriem“.¹⁵

V rôznych historických dokumentoch základné ľudské práva a slobody sú zakotvené. Najznámejšími sú: - Magna charta libertatum (1215)

- Habeas Corpus act (1679)
- Americká deklarácia nezávislosti (1776), ktorá zakotvila právo na rovnosť, život a slobodu.

- Deklarácia práv človeka a občana (1789), ktorá hlásala ochranu prirodzených a neodňateľných práv človeka.

- Všeobecná deklarácia ľudských práv (1948)
- Sociálna charta (1961)
- Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach (1966)
- Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (1966)
- Africká charta ľudských práv a práv ľudí (1986)

Dnešná koncepcia základných ľudských práv a slobôd je obsiahnutá v rôznych vnútroštátnych a medzinárodných zmluvách.

Do medzinárodného práva patria sem dokumenty, ktoré sú zaradené ako zmluvy a dohovory, protokoly k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Na medzinárodnej úrovni máme Európsku komisiu pre ľudské práva a Európsky súdny dvor pre ľudské práva, ktoré chránia práva a slobody občanov Európskej Únie.

Do vnútroštátneho ponímania každého demokratického štátu sa berú ústavy, ktoré by mali zakotvovať minimálny štandard ľudských práv a slobôd. Každý jeden právny štát pod pojmom ľudské práva označuje práva a slobody jednotlivca, ktoré sú vymenované v ústavách a patria do právneho systému. Tieto práva majú veľký význam pre existenciu človeka a jeho kvalitu života. S tým súvisí aj dôležitá garancia základných ľudských práv a slobôd zo strany štátu. Štát by ich mal garantovať v takej miere, v akej prevzal na seba

¹⁵ WAGNEROVÁ, ŠIMÍČEK, LANGÁŠEK, POSPÍŠIL a KOLEKTÍV: Listina základných práv a svobod, komentár, Wolters Kluwer, a. s., 2011, s. 10.

medzinárodné záväzky. Rešpektovanie a zaručenie týchto práv v praxi poukazuje na kvalitu demokracie v danom štáte.

Čo sa týka delenia základných ľudských práv, tak nájdeme v mnohých knihách rôzne delenia. Niektorí autori ich delia do dvoch skupín:

a) prirodzené práva - sú nezávislé od štátu a pramenia z rozumu alebo prirodzenosti človeka.

b) občianske práva – sú štátom stanovené práva občana.

Najčastejšie delenie, ktoré môžeme nájsť je rozdelenie ľudských práv do 3 skupín - generácií.

- **do 1.generácie ľudských práv** zahŕňame občianske a politické práva. Sú to práva, ktoré sa týkajú osobnej slobody jednotlivca na účasti v politickom dianí. Práva tejto generácie boli prvýkrát deklarované vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv z roku 1948 a Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach z roku 1966.

Medzi občianske práva sem patria: - právo na život, právo na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia, právo na osobnú slobodu a zákaz nútených prác a služieb, právo na súkromie, právo na ochranu ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena, sloboda pohybu a pobytu, sloboda myslenia, svedomia, náboženského vyznania a viery a mnohé iné práva. Do politických práv zaradíme: - slobodu prejavu, právo na informácie, petičné právo, zhromažďovacie právo, združovacie právo, volebné právo a právo na odpor.

- **do 2.generácie ľudských práv** patria hospodárske, sociálne a kultúrne práva. Práva druhej generácie sa zaoberajú problematikou rovnakého zaobchádzania a rovnakých podmienok v ekonomickej, sociálnej úlohe štátu. Tieto práva sa začali uznávať o prvej svetovej vojne. Nájdeme tu práva, ktoré sú ustanovené v článkoch 35-43 Ústavy Slovenskej republiky : právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, právo na prácu, právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky, právo na odmenu za vykonanú prácu, právo na ochranu zdravia atď..

-**do 3.generácie ľudských práv** zaradíme také práva, ktoré prekračujú hranice prvej a druhej generácie. Patrí sem veľký okruh práv, ktoré môžeme nazvať práva solidarity. Napríklad: právo na mier, právo na priaznivé životné prostredie, právo na hospodársky

a sociálny rozvoj, právo na prírodné zdroje, právo na komunikáciu ako aj právo na medzigeneračnú slušnosť.¹⁶

1.3 Ochrana a garancia základných ľudských práv a slobôd na Slovensku

Ochrana ľudských práv bola až do polovice 20. storočia v zásade vnútroštátnou záležitosťou a stala sa základným princípom medzinárodného práva a základom budovania nadštátnych integračných zoskupení v plnom rozsahu po II. svetovej vojne.¹⁷ Vytvárali sa univerzálne i regionálne systémy ochrany ľudských práv.

„Univerzálne systémy sa pritom od regionálnych líšia nielen celosvetovým rozsahom pôsobnosti, ale aj kvalitou ľudských práv, ktorých dodržiavanie sa stalo jedným zo zmyslov existencie samotnej medzinárodnej organizácie. Veľké rozdiely sú aj medzi jednotlivými regionálnymi systémami ochrany ľudských práv.“¹⁸

„Úvahy o ľudských právach a základných slobodách by boli bezvýznamné bez existencie mechanizmov zabezpečujúcich ich ochranu, ktorú zaisťuje sústava prostriedkov chrániacich jednotlivca pred ich narúšaním. K týmto prostriedkom patria najmä vnútroštátne a medzinárodné prostriedky, priame a nepriame, právne, mimoprávne, súdne a kvázi súdne prostriedky a ďalšie.“¹⁹

„Ústavnoprávnu požiadavku kompatibility našej právnej úpravy s európskym štandardom a nový kvalitatívnu úroveň právnej úpravy získalo Slovensko po prijatí Listiny základných práv a slobôd.“²⁰ Zákomom číslo 23/ 1991 sa Listina základných práv a slobôd uvádza ako ústavný zákon nášho právneho systému.

V roku 1992 boli v II. hlave Ústavy Slovenskej republiky zakotvené ľudské práva. Po obsahovej stránke sú skoro rovnaké s právami nachádzajúcimi v listine. V našom právnom systéme sa uplatňuje princíp prednosti medzinárodných noriem obsiahnutých v medzinárodných zmluvách. Tieto zmluvy sú záväzné a vyhlásené na území Slovenskej republiky.

V demokratickom štáte sú garancie nenahraditeľnou súčasťou ústavnej koncepcie

¹⁶ http://ludskeprava.euroiuris.sk/index.php?link=gen_lud_prav, voľný preklad autora a prevzaté dňa 14.2.2014

¹⁷ SIVÁK, J.: Ochrana ľudských práv, Bratislava, 2006, str.28- 29.

¹⁸ STRÁŽNICKÁ, V., ŠEBESTA, Š.: Človek a jeho práva. Medzinárodná úprava ochrany ľudských práv, Bratislava, 1994.

¹⁹ KRŠKOVÁ, A.: Úvod do štúdia práva, Bratislava, 1977, str.16.

²⁰ KRŠKOVÁ, A.: Úvod do štúdia práva, Bratislava, 1977, str.5-6.

základných ľudských práv a slobôd. Je to súhrn objektívnych a subjektívnych faktorov, ktoré vystupujú ako podmienky, spôsoby, prostriedky a metódy ich uskutočňovania.

Spravidla rozlišujeme 3 garancie a to právnu, politickú a ekonomickú/ materiálnu. Najviac preferovaná garancia v ústave je právna, ktorú rozdeľujeme do dvoch skupín. V prvej skupine sú takzvané všeobecné právne garancie, z ktorých jednoznačne vyplýva, že Slovenská republika je právny štát. Do druhej skupiny zaraďujeme špeciálne právne garancie. Sem patria ustanovenia II. hlavy ústavy, ktoré vedú k reálnemu uskutočňovaniu základných ľudských práv a slobôd.

Politická garancia má dve podoby. V prvej podobe nájdeme ustanovenia, ktoré hovoria o Slovenskej republike ako o demokratickom štáte, ktorý rešpektuje princípy moderného konštitucionalizmu. Druhá podoba zahŕňa garancie spoločenskej povahy a na princípoch demokracie, humanizmu a tolerancie.

Poslednou garanciou je ekonomická/ materiálna/ garancia. Pod ňou rozumieme ekonomickú a hospodársku silu štátu. Je založená na trhovom mechanizme ako sa daný štát dokáže presadiť na medzinárodnom trhu práce a obchodu.

Garancie týchto práv nájdeme v ustanoveniach čl. 55 až 59 ústavy Slovenskej republiky.

2. Sloboda prejavu

2.1. Pojem sloboda prejavu

„Slobodou prejavu sa človek umožňuje vysloviť alebo zamlčať svoje city, myšlienky a názory. Dáva mu možnosť prejavíť sa ako hulvát alebo gentleman, hlupák alebo intelektuál, luhár, alebo zástanca pravdy bez ohľadu na následky. Štát ani jednu z týchto možností nemôže jednotlivcovi upierať, lebo sloboda prejavu sa priznáva každému človeku. Slobodu prejavu možno uplatniť všetkými ľudskými zmyslami. Posunkom, hlučím, tichom, obrazom, rukou, nohou sa prejavuje vôľa človeka, jeho postoj. Nápaditosti sa medze nekladú. A predsa sa niektoré formy prejavu využívajú častejšie, ako iné formy. V spoločnosti, ktorá pozná a využíva hromadné informačné prostriedky najúčinnšie sa sloboda prejavu uplatní pomocou týchto prostriedkov. Osobou oprávnenou vysloviť alebo zamlčať svoje city, myšlienky a názory nie sú iba žurnalisti, hoci sloboda prejavu sa často dezinterpretuje ako privilegium masmédií. Masmédia vykonávajú iba „občiansky mandát, sprostredkujú informácie pre občanov a za občanov vyslovujú názory. Výhoda žurnalistov spočíva v tom, že sú pri tom, že nahlas vyslovujú svoje názory alebo cudzie vyjadrujú svojimi slovami, je zanedbateľná skutočnosť, že primárny držiteľom slobody prejavu je občan.“²¹

„Sloboda prejavu sa označuje za tzv. „superslobodu“, pretože týmto pojmom sa najlepšie vyjadrí jej význam, univerzálnosť, šírka rozsahu, formy realizácie, ale aj dosah na spoločenské vzťahy. Táto „supersloboda“ je komponentom iných základných práv a slobôd, ale aj predpokladom či súčasťou ich realizácie.“²²

„Pri vysvetľovaní pojmu sloboda prejavu je možné postupovať v rôznych smeroch. Treba sa hlavne zamerať na prítomnosť a dôležitosť výrokov o slobode, nemôžeme nespomenúť vyjadrenie slobody prejavu vo vyhláseniach Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) a takisto v rozhodnutiach a nálezoch Ústavného súdu Slovenskej republiky (ÚS SR). Z rozhodnutí ESLP je možnosť jednoznačne odvodiť princípy, ktoré sa týkajú slobody prejavu: „Sloboda prejavu vytvára jeden z hlavných základov demokratickej

²¹ DRGONEC, J.: Základné práva a slobody podľa Ústavy Slovenskej republiky. Zväzok 2, Bratislava: Manz, 1999, str. 64 a 65.

²² REPÍK, B.: Sloboda prejavu podľa článku 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd vo svetle judikatúry štrasburských orgánov. 1998, str.37.

spoločnosti a jednu zo základných podmienok pre jej rozvoj ako aj pre vlastné uplatnenie každého jednotlivca. Vztahuje sa nielen na informácie a myšlienky, ktoré sú priaznivo prijímané, sú neútočné a neutrálne, ale aj na také, ktoré zraňujú, šokujú alebo znepokojujú. Také sú požiadavky pluralizmu a demokracie.“²³

Existuje veľa teórií, ktoré sa snažia vymedziť základ pojmu sloboda prejavu. Zmysel týchto teórií je nájsť argumenty pre neodkladnosť ochrany tejto slobody. Spravidla korešpondujú s určitým filozofickým pohľadom na funkciu a význam slobody prejavu v ľudskej spoločnosti.

Základné argumenty pre prospech slobody prejavu sa spravidla v jednotlivých publikáciách opakujú, respektíve veľmi podobajú. Napríklad E. Barendt hovorí o základných argumentoch pre slobodu prejavu ako hľadanie pravdy, seberealizácia jedinca, participácia na demokraciu a nedôvera k vláde. D. Farber dáva argumenty do dvoch skupín. Jedna hovorí o seberealizácii a hľadaní pravdy a druhá skupina o participácie na moc a sociálnej stabilite. T. I. Emerson podobne uvádza argumenty typu individuálnej seberealizácie, rozšírenie vedomostí a nájdení pravdy, participácia na rozhodovanie všetkých členov spoločnosti a udržanie rovnováhy medzi stabilitou a zmenou. R. Krotoszynski uvádza teóriu o ústavnej garancii slobody slova a metaforu voľného trhu myšlienok. R. Stone formuluje základné argumenty pravdy, seberealizácie a demokracie. S. H. Williamsová zase vymedzuje argumenty pravdy, autonómie a demokracie.²⁴

Presvedčili sme sa o tom ako veľa existuje teórií, definícií, významov pojmu sloboda prejavu. Všetky majú jedno spoločné a to, že sú chránené silou zákona daného štátu. Sloboda prejavu je zakotvená v Ústave Slovenskej republiky a v iných právnych dokumentoch tým pádom nám toto právo nik nemôže vziať a je znakom demokratického štátu.

²³ VRŠANSKÝ, P. - PECNÍKOVÁ, M.: Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva k vybraným článkom Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Bratislava: Spolok právnikov a priateľov, 2001, str. 48-49.

²⁴ Bartoň, M.: Svoboda projevu: principy, garancie, meze. 2010, str. 11-12, ISBN 978-80-87212-42-4, voľný preklad autora.

2.2. Právne vymedzenie slobody prejavu

Sloboda prejavu je inštitútom vnútroštátneho ale aj medzinárodného práva. Toto právo nájdeme zakotvené v rôznych právnych dokumentoch a hlavne v ústavách jednotlivých štátov. Patrí medzi najstaršie garantované práva.

Deklarácia práv človeka a občana (1789)

Článok IV.

„Sloboda spočíva v možnosti konať to, čo neškodí inému: preto výkon prirodzených práv každého človeka má hranice tam, kde začína právo ostatných členov spoločnosti užívať svoje vlastné práva. Tieto hranice možno stanoviť len zákonom.“

Európsky dohovor o ľudských právach (1950)

Článok X.

1. Každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam.
2. Výkon týchto slobôd, pretože zahŕňa povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré stanovuje zákon, a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejnej bezpečnosti, na predchádzanie nepokojom alebo zločinom, ochranu zdravia alebo morálky, ochranu povesti alebo práv iných, zabránenia úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.²⁵

²⁵ http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SLK.pdf, prevzaté dňa 4.2.2014.

Deklarácia práv človeka a občana (Francúzsko 1789)

Článok X.

„nikto nesmie byť prenasledovaný za svoje názory“

Článok XI.

„slobodné oznámenie myšlienok a mienok je jedno z najcennejších práv človeka: každý občan môže preto slobodne hovoriť, písať, tlačiť, čím nie je dotknutá jeho zodpovednosť za zneužívanie tejto slobody v prípade stanovených zákonom“²⁶

Listina práv/ Bill of rights/ (USA 1789)

Článok I.

„Kongres nesmie vydávať zákony zavádzajúce nejaké náboženstvo alebo zákony zakazujúce slobodné vyznávanie nejakého náboženstva; alebo zákony omeďujúce slobodu prejavu alebo tlače, alebo právo ľudí sa pokojne zhromažďovať a právo podávať vláde žiadosti o nápravu krívd.“²⁷

Prvou reálnou zmienkou, ktorá bola ústavne garantovaná o slobode prejavu na našom území bolo vyhlásenie v §5 cisárskeho patentu v marcovej ústave z roku 1849: „Každý má právo slovom, písmem, tiskem aneb obrazným představením mínění své svobodně projevovati. Tisk nesmí se censure podrobovati. Na zlé užívání tisku vydá se zákon odvetný (repressivus)“²⁸

²⁶ KLOKOČKA, V., WAGNEROVÁ, E.: Ústavy štátov Európskej únie, Linde, 2004, str. 138.

²⁷ Voľný preklad autora, <http://photos.state.gov/libraries/adana/30145/publications-other-lang/CZECH.pdf>, prevzaté dňa 10.3.2014.

²⁸ VESELÝ, Z.: Dějiny českého státu v dokumnetech, Victoria Publishing, 1995, str.259.

2.2.1. Sloboda prejavu podľa Ústavy Slovenskej republiky

V Ústave Slovenskej republiky nájdeme právnu úpravu slobody prejavu v II. hlave – Základné práva a slobody, v III. oddiele v článku 26.

Sloboda prejavu a právo na informácie

- (1) Sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.
- (2) Každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vydávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povoľovaciemu konaniu, podnikanie v odbore rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Podmienky ustanoví zákon.
- (3) Cenzúra sa zakazuje.
- (4) Sloboda prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.
- (5) Orgány verejného moci majú povinnosť primeraným spôsobom poskytovať informácie v štátnom jazyku. Podmienky a spôsob vykonania ustanoví zákon.

V tomto článku je ústavná úprava braná z hľadiska „všeobecného a osobitného spôsobu“²⁹
V prvom odseku nájdeme všeobecnú charakteristiku na rozdiel od ostatných, ktoré bližšie opisujú odsek jeden.

Sloboda prejavu nespočíva len na vyjadrení svojich myšlienok, pocitov, či názorov ale aby každý jednotlivец dokázal prijímať informácie a prejavy od verejnosti, médií atď.

2.2.2. Ochrana slobody prejavu v SR

Ochrana slobody prejavu na území Slovenskej republiky je podchytená rôznymi zákonmi či v našom právnom systéme alebo v medzinárodnom práve. Na prvom mieste v ochrane patrí Ústava, ktorá zaručuje ochranu slobody prejavu. Ďalej patria sem rôzne morálne zásady, pravidla, ktoré

²⁹ KRÁL, J.: Ľudské práva v SR, Bratislava, PFUK, 2004, str. 70.

spoločnosť vyžaduje od každého jedinca.

Toto ústavné právo nepotrebuje žiadne obyčajné zákony na jej konkretizáciu. Existujú zákony, ktoré ochraňujú alebo bližšie špecifikujú obmedzenia slobody prejavu. Napríklad zákony týkajúce sa podnikania alebo vysielania v oblasti rozhlasu a televízie.

Takými zákonmi sú:

- Zákon č. 532/ 2010 Z. z. o rozhlase a televízii Slovenska
- Zákon č. 308/ 2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/ 2000 Z. z. p telekomunikáciách v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 618/ 2003 Z. z. o autorskom práve a o právach súvisiacich s autorským právom – tzv. Autorský zákon
- Zákon č. 147/ 2001 Z. z. o reklame a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Občiansky zákonník – zákon č. 40/ 1964 Zb. v znení neskorších predpisov
- Trestný zákon – zákon č. 140/ 1961 Zb. v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 81/ 1966 Zb. o periodickej tlači a o ostatných hromadných informačných prostriedkoch v znení neskorších predpisov

Ak je porušené právo na slobodu prejavu a nedá sa docieľiť nápravy na inom súde alebo orgáne štátnej správy alebo samosprávy, tak občan má možnosť sa obrátiť na Ústavný súd Slovenskej republiky. Najskôr musia byť splnené určité podmienky. Jednou z najdôležitejších podmienok je 2- mesačná lehota od posledného rozhodnutia, postupu či opatrenia, na ktoré sa občan odvoláva. Ak už boli vyčerpané všetky opravné prostriedky tak vtedy sa daná vec posúva Ústavnému súdu. Pred súdom musí byť sťažovateľ zastúpený advokátom, ktorý háji jeho práva a záujmy.³⁰

2.2.3. Model ochrany slobody prejavu v USA a podľa Rady Európy³¹

Sloboda prejavu sa môže chápať a aplikovať rôznymi spôsobmi. Na toto právo sa môže pozeráť z mnohých strán. Rozdielom medzi tými stranami sa vytvorili dva modely právnej ochrany slobody prejavu. Nimi sú:

1. Model ochrany slobody prejavu v USA
2. Model ochrany slobody prejavu podľa Rady Európy.

Základom týchto práv je ich obsah, ktorý vníma slobodu prejavu z rôznych

³⁰ <http://portal.concourt.sk/pages/viewpage.action?pageId=1278026>, prevzaté dňa 10.3.2014.

³¹ Kapitola 2 a 3 a všetky jej podkapitoly spracované podľa Drgonec, J.: Základné práva a slobody podľa Ústavy Slovenskej republiky. Bratislava: MANZ, 1997. 2. Zväzok, kapitola 21 písmeno B. Dva modely ochrany slobody prejavu, str. 28 -33.

hľadísk. Taktiež aj rozhodnutia o tom, čo môže byť prezentované a komu v rámci slobody prejavu, ktoré je pod ústavnou ochranou. Ďalším rozdielom medzi týmito modelmi je v ich ochrane respektíve vo formách uskutočnenia slobody prejavu. Oba modeli majú aj rozdielne subjekty, ktorým je adresované toto právo.

Spoločným znakom týchto modelov je forma vyjadrenia svojho názoru. Čiže jedinec si môže vybrať ľubovoľnú formu prejavu. Ochrana sa zabezpečuje nielen slovom vyslovenému prejavu ale aj neverbálnemu spôsobu. Taktiež nosenie odznaku, symbolu, či kontroverzného nápisu spadá pod ochranu slobody prejavu.

Model ochrany slobody prejavu v USA

Všeobecná deklarácia ľudských práv a Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach, ktorej je USA zmluvnou stranou zabezpečujú jednotlivcovi právo vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky každého druhu.

Sloboda prejavu v Spojených štátoch je chránená prvým dodatkom americkej ústavy a mnohými ďalšími štátnymi a federálnymi zákonmi. Sloboda prejavu avšak nie je absolútna. Najvyšší súd Spojených štátov uznal niekoľko kategórií, ktoré sú vyňaté z oblasti slobody prejavu a uznal, že vláda môže prijať primeraným spôsobom obmedzenia prejavu k danej veci. Americká ústava chráni aj urážlivé a kontroverzné vystúpenia proti vláde a umožňuje reguláciu prejavu za určitých podmienok a okolností. Americký systém je postavený na myšlienke, že slobodná a otvorená výmena myšlienok podporuje porozumenie, postupuje pravda a umožňuje vyvrátiť lož.

Spojené štáty veria a skúsenosti dokazujú, že najlepším spôsobom ako čeliť ofenzívnej reči nie je ich regulácia ale sila väčšieho a vierohodnejšieho prejavu.

„USA založili Nadáciu slobodného prejavu, ktorá stelesňuje predstavu slobodného prejavu jedinca bez strachu z vládneho trestu. Vytvára autonómiu a slobodu, ktorá podporuje lepšie riešenie verejných vecí. Umožňuje občanom otvorene diskutovať o témach verejného záujmu, vytvárať návrhy a predkladať ich vláde, na zaistenie stabilnejšej spoločnosti.“³²

História ukázala, že potlačovanie slobody prejavu nie je dobrým znakom demokracie. Autori ústavy Spojených štátov uznali, že keď vláda zakazuje občanom

³² <http://iipdigital.usembassy.gov/#axzz2vxzb2OR6>, prevzaté dňa 13.3.2014.

hovoríť o určitých témach verejne , tak sú donútený občania k tajnej diskusie. Prvý dodatok ústavy podporuje transparentnosť a sociálnu stabilitu.

Prejav jednotlivca môže byť obmedzený ak je 1. určený na podnecovanie vykonať protizákonnú aktivitu 2. je predpoklad na podnecovanie k takej aktivite 3. alebo k takej aktivite v blízkej dobe dôjde. Napríklad, ak človek spáli americkú vlajku na protest proti politike americkej vlády zameranej na prísťahovalectvo alebo začne demonštrant fyzicky napadať niekoho kto sa zdá byť imigrantom. Tak výraz horiacej vlajky bude chránený Prvým dodatkom ústavy Spojených štátov a pokiaľ nebol určený dôvod k podnecovaniu násilia.

Naproti tomu, ak hovorca patriaci k určitej etnickej skupine vyzýva nahnevany dav, aby bezprostredne a konkrétne začali útočiť na niekoho z inej etniky a aby dokázali nadradenosť svojej skupiny. Prejav hovorcu nebude chránený Prvým dodatkom, pretože to bolo zamýšľané podnecovanie násilia.

Model ochrany slobody prejavu podľa Rady Európy

„ Rada Evropy byla vytvořena v roce 1949 jako nástroj mezivládní a meziparlamentní spolupráce k realizaci cílu vyjadřených ve Statutu této organizace. Náleží knim dosažení užší evropské jednoty, prosazování a uskutečňování principů skutečné demokracie a lidských práv jakož i zlepšení podmínek a podpora rozvoje lidských hodnot.“³³

„ Pokud jde o oblast lidských práv, vyjadřují uvedené cíle principy osobní svobody, svobody politické a prvenství práva (rule of law). Úctou k těmto základům každé skutečné demokracie je podmíněno členství v Radě Evropy.“³⁴

Rada Európy uplatňuje taký model, v ktorom sa sloboda prejavu zaručuje v nižšom počte situácií. Ostatným sa zaručuje tiež ochrana, ale za iných právnych dôvodov. Rada Európy zastáva postoj, na základe ktorého má každý štát povinnosť prijať opatrenia na zaistenie slobody prejavu.

³³ SROV. Statut Rady Evropy, Preambule a článek 1.

³⁴ SROV. Články 3, 4 a 8 Statutu Rady Evropy .

Článok 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd hovorí o :
Slobode prejavu

1. Každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa
slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo
myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na
hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie
povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam.
2. Výkon týchto slobôd, pretože zahŕňa povinnosti aj
zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam,
obmedzeniam alebo sankciám, ktoré stanovuje zákon, a ktoré
sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej
bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejnej bezpečnosti, na
predchádzanie nepokojom alebo zločinnosti, ochranu zdravia
alebo morálky, ochranu povesti alebo práv iných, zabránenia úniku
dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti
súdnej moci.³⁵

Právo zaručené v odseku 1 zodpovedá právu zaručenému v článku 9 EDLP
a v súlade s článkom 52 ods. 3 charty má rovnaký význam a rozsah. Obmedzenia musia
preto rešpektovať článok 9 ods.2 dohovoru, ktorý znie: „Sloboda prejavovať náboženské
vyznanie a presvedčenie môže podliehať len obmedzeniam, ktoré sú ustanovené zákonmi
a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme verejnej bezpečnosti, ochrany
verejného poriadku, zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.“

Právo zaručené v odseku 2 odráža vnútroštátne ústavné tradície a vývoj

³⁵ http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SLK.pdf , prevzaté dňa 15.3.2014

vnútroštátnych právnych predpisov v tejto otázke.

podľa článku 52 ods.3 charty je význam a rozsah tohto práva rovnaký ako podľa EDLP.

Obmedzenia, ktoré sa naň môžu vzťahovať, nesmú prekročiť tie, ktoré sú ustanovené v článku 10 ods. 2 EDLP bez toho, aby boli dotknuté akékoľvek obmedzenia, ktoré môže ukladať právo hospodárskej súťaže Únie na možnosť členských štátov zavádzať udeľovanie povolení uvedených v tretej vete článku 10 ods. 1 EDLP.

Odsek 2 tohto článku vymedzuje dôsledky, ktoré môže mať odsek 1 na slobodu médií.³⁶

³⁶[http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007X1214\(01\):SK:NOT](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007X1214(01):SK:NOT), prevzaté dňa 15.3.2014.

3. Sloboda prejavu a jej limity

3.1. Petičné právo podľa ústavy slovenskej republiky

V treťom oddieli Ústavy nájdeme medzi politickými právami aj petičné právo. Presne pod článkom 27, ktorý nám hovorí : „1. Petičné právo sa zaručuje. Každý má právo sám alebo s inými obracať sa vo veciach verejného alebo iného spoločného záujmu na štátne orgány a orgány územnej samosprávy so žiadosťami, návrhmi a sťažnosťami. 2. Petíciou nemožno vyzývať na porušovanie základných práv a slobôd. 3. Petíciou nemožno zasahovať do nezávislosti súdu. „³⁷

Tento článok nám vlastne hovorí o tom kto sa toho práva môže domáhať a na aký orgán sa obracať a s čím.

Bližšie a respektíve obsiahnejšie je toto právo rozobrané v zákone č. 85/ 1990 Zb. o petičnom práve. Daný zákon sa delí na 10 paragrafov a každý hovorí o niečom inom. Nachádza sa v ňom základné ustanovenia, ktoré hovoria to isté čo článok 27 ústavy len o niečo obsiahnejšie. Je tu spomenuté to, že vo výkone tohto práva nesmie byť nikomu bránené ako aj nemôže byť na ujmu nikomu. Ďalej v zákone nájdeme aj pojem petičný výbor. Kto ho môže vytvárať a bude zastupovať v styku s verejnými orgánmi. Ozrejmienie toho, že výbor nie je právnická osoba.

Paragraf číslo 4 hovorí o zhromažďovaní podpisov pod petíciou. Tiež určuje komu môže byť petícia určená na podpísanie. Aké údaje sa pripájajú k podpisu. Tiež je potrebné oboznámiť podpisujúceho čoho sa týka petícia.

Aké obmedzenia nesmú nastať pri výkone tohto práva. Napríklad obmedzenie cestnej premávky alebo rušenie verejného poriadku a iné.

Koho možno poveriť na zhromažďovanie podpisov. Podpisy, pod ktorými sú nepravdivé alebo nečitateľné údaje sa neberú do úvahy. V tomto zákone je ustanovenie, ktoré sa zaoberá podaním a vybavením petície. Čiže ktorý orgán verejnej správy je spôsobilý na vybavenie daného predmetu petície. Buď žiadosti, návrhu alebo sťažnosti.

Daný orgán má právo upozorniť podávateľa na nedostatky alebo mylné informácie, ktoré má v určenej lehote odstrániť alebo napraviť. Ak nebudú nedostatky odstránené, tak orgán verejnej správy môže petíciu odložiť. Jednou z viacerých povinností orgánu je preveriť a zistiť skutočný stav veci, o ktorej sa jedná.

³⁷ Ústava Slovenskej republiky, článok číslo 27.

Ďalším právom v tomto inštitúte je súčinnosť pri vybavovaní petície. Medzi posledné ustanovenia v tomto zákone nájdeme aj také, ktoré hovoria o uhradení trov pri vybavovaní petície. Posledný paragraf je o prechodných ustanoveniach. Tento zákon č.85 /1990 Zb. jasne a stručne oboznamuje občana o petičnom práve.

Pri petičnom práve môžeme spomenúť aj inštitút verejného ochrancu práv. Je to nezávislý ústavný orgán (úradník), ktorý z vlastnej iniciatívy alebo na základe podnetu kontroluje alebo namieta výkon činnosti štátneho orgánu, pri petícii teda orgánu verejnej správy.

3.2. Vzťah slobody prejavu a právo na informácie

Už v dávnych dobách za čias Platóna, či Aristotela sa riešila otázka slobody prejavu. Básnici, sochári, filozofovia, právnici a v neposlednom rade ľudia sa snažili a stále snažia tento pojem definovať.

Sloboda prejavu je tak univerzálny pojem, ktorý sa dá z mnohých hľadísk vymedziť. Nejedná sa o prejav len z politického hľadiska ale už sa to posúva do kultúrnych a sociálnych sfér.

Sloboda prejavu je najbežnejšie spojená s hovoreným slovom a s tým čo človek vyriekne, ale nie je to jediný spôsob prezentácie. Do prejavu sa ráta nielen verbálna ale aj neverbálna komunikácia. Svoje myšlienky, názory, postoje môžeme vyjadriť rôznymi spôsobmi. Napríklad gestami, výzorom, obliekaním, činmi, skutkami, členstvom v politických stranách, združeniach, spolkoch alebo i v uznávaní určitého náboženstva. Dokonca, keď sa jedinec zdržiava prejavu, nevyjadruje svoj názor tak sa za určitých okolností tento postoj berie ako za slobodu prejavu.

„Sloboda v najvšeobecnejšom zmysle slova označuje schopnosť človeka samostatne určovať svoje kroky a činy. Sloboda patrí medzi najvyššie hodnotené hodnotové kategórie v priebehu celých ľudských dejín; v právnom štáte a v demokracii je najvyššou hodnotou a na jej ochranu je mobilizovaný celý právny systém. Ak však slobodu chápeme ako

ľubovôľu, či svojvôľu, vyjadrujeme tým protiklad k nevyhnutnosti ako k donúteniu (právnemu sankcionovaniu)“³⁸

Žijeme v 21. storočí a za posledné roky sme si mohli všimnúť neuveriteľne rýchly nárast a rozvoj ľudskej spoločnosti v oblasti médií alebo technológie. Nečudujem sa, že má prívlastok „informačná“ spoločnosť.

„Základným pojmom zákona o slobode informácií je pojem „informácia“. Zákon neobsahuje výslovnú definíciu tohto pojmu, ale význam pojmu „informácia“ jednoznačne vyplýva z kontextu ustanovení zákona a z iných právnych dokumentov.“³⁹

„V odbornej literatúre možno nájsť určité definície pojmu „informácia“. Podľa odbornej literatúry je informácia“⁴⁰ „každé oznámenie obohacujúce vedomie príjemcu“⁴¹ alebo „akýkoľvek energetický či hmotný prejav, ktorý môže mať zmysel buď pre toho, kto ho oznamuje, alebo pre toho, kto oznamované prijíma“.⁴² V praxi slovenských súdov sa často používa nasledujúca definícia pojmu „informácia“⁴³: „Informácia je správa, údaj, poučenie, ktorú fyzická osoba alebo právnická osoba odovzdáva inej fyzickej alebo právnickej osobe. Informácia je základom komunikácie. Človek ňou získava nové poznanie a komunikuje s inými ľuďmi.“⁴⁴

Slobodný prístup k informáciám tvorí neoddeliteľnú súčasť demokratického štátu. **Právo na informácie** je u nás garantované ústavou a rôznymi dokumentmi o ľudských právach od začiatku 90-tych rokov 20.storočia. Každý občan SR má právo na informácie. Získava ich pomocou moderných technológií alebo cez telekomunikačné siete. Treba spomenúť základný zdroj získavania informácií a tým sú knihy a tlač. Vďaka týmto zdrojom každý jedinec si môže utvárať svoj vlastný názor na udalosti, ktoré sa dejú v spoločnosti, vo svete. Či sú to udalosti v politike, ekonomike štátu, v kultúre, vo vede a technike. Nikomu nemožno brať a zakazovať vytvárať si svoj vlastný názor.

Je potrebné spoločnosti poskytovať včasné a pravdivé informácie. Preto je to

³⁸ CHOVANECJ.,PALÚŠ I. 2004. Lexikón ústavného práva. Bratislava: Procom, s.r.o., 2004. 120 s. ISBN 80- 85717-13-1.

³⁹ WILFLING, P.: Zákon o slobodnom prístupe k informáciám, Komentár, Problémy z praxe, Rozhodnutia súdov, VIA IURIS, 2012, s.17.

⁴⁰ WILFLING, P.: Zákon o slobodnom prístupe k informáciám, Komentár, Problémy z praxe, Rozhodnutia súdov, VIA IURIS, 2012, s.17.

⁴¹ MADAR, Z.a kol.: Slovník českého práva. ZV.1. Praha: Linde Praha a.s., 1995, s.336.

⁴² MATES, P.- MATOUŠKOVÁ, M.: Evidence, informace, systémy - právní úprava. Praha: Codex Bohemia, 1997, s.27.

⁴³ WILFLING, P.: Zákon o slobodnom prístupe k informáciám, Komentár, Problémy z praxe, Rozhodnutia súdov, VIA IURIS, 2012, s.17.

⁴⁴ Podobne podľa Krátkeho slovníka slovenského jazyka je informácia „správa, údaj, poučenie“ Pozri Krátky slovník slovenského jazyka. 2.vyd.Redigovali Ján Kačala a Mária Pisárčiková. Bratislava: Veda 1989, s. 136.

dôležité napríklad pri voľbe zákonných zástupcov. Občania majú vo svojich rukách rozhodovaciu ale aj kontrolnú moc.

Aby som už prešla k tomu vzájomnému vzťahu práva na prejav a informácie. V právnych poriadkoch demokratických krajín môžeme vidieť dva ústavné modeli zakotvenia práva na informácie a to buď spoločne s právom na slobodu prejavu kde sa tieto dve práva berú ako jedno právo alebo druhý model, ktorý tieto práva oddeľuje a zakotvuje ich oddelene z dôvodu rozdielného obsahu a účelu. V našej ústave sú zakotvené spoločne ako jedno právo čo nie je také jednoznačné.⁴⁵

„Sloboda prejavu je inštitútom ústavného práva, ktorý nepotrebuje konkretizáciu obyčajnými zákonmi. Zákony sa vyžadujú len na jej obmedzenie. Naopak, právo na informácie podľa čl. 26 ods.5 takú konkretizáciu potrebuje. Pri úplnom dôslednom pohľade Ústava Slovenskej republiky medzi slobodou prejavu a právom na informácie, ale s tým, že ich úplne neoddelila. Medzi slobodou prejavu a právom na informácie zostala **vzájomná väzba.**“⁴⁶

Celý náš právny systém je plný zákonov, ktoré nám hovoria o slobode prejavu a práve na informácie. Nimi sú napríklad :

- zákon č. 308/2000 Z. z. o retransmisii

- zákon č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov

- zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám
- zákon č. 16/2004 Z. z. o Slovenskej televízii
- zákon č. 619/2003 Z. z. o Slovenskom rozhlase
- zákon č. 343/2007 Z. z. o podmienkach evidencie, verejného šírenia a uchovávaní audiovizuálnych diel, multimediálnych diel a zvukových záznamov umeleckých výkonov, ale aj Európsky dohovor o cezhraničnej televízii, Občiansky zákonník, Občiansky súdny poriadok, Trestný zákon

- zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom

- zákon č. 147/2001 Z. z. o reklame

⁴⁵ DRGONEC J., Základné práva a slobody podľa Ústavy Slovenskej republiky. Zväzok 2, Bratislava: Manz, 1999. 85 s. ISBN 80-85719-23-1.

⁴⁶ DRGONEC J., Základné práva a slobody podľa Ústavy Slovenskej republiky. Zväzok 2, Bratislava: Manz, 1999. 85 s. ISBN 80-85719-23-1.

- zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov
- zákon č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia

3. 3. Formy obmedzenia slobody prejavu

V Ústave SR nájdeme aj iné práva, ktoré môžu prísť do rozporu s právom o slobodnom prejave. Ide o právo na súkromie, právo na zachovanie osobnej cti a dobrej povesti. Napríklad dovolenkujúci občan od fotí politika počas služobnej cesty v podapitom stave. Bude chcieť danú fotografiu uverejniť v tlači. Daný politik bude brať záujem fotografa za zásah do súkromia. Neobmedzená sloboda prejavu zo sebou prináša rôzne rizika, pri ktorých môže nastať aj ohrozenie mravnosti. Už z tohto vyplýva, že právo na prejav má svoje hranice a nie je absolútne. Ďalším takým príkladom je videoklip Lucie Bílej k jej pesničke Lásky je láska. Neboli tam žiadne nahé tela či erotické scény, no napriek tomu ho Rada Českej televízie stiahla z vysielania od 6:00 do 22:00. Odôvodnili to tým, že daný text by mohol ovplyvniť psychický vývoj dieťaťa a mladistvého. Na jednej strane bol odsúdený a na druhej ho spoločnosť ocenila udelením ceny Grammy a dostal prívlastok „kultový“.

Treba si ujasniť jednu vec. Sloboda prejavu neznamena, že každý si môže povedať čo len chce. Ale končí tam kde začína právo druhého. Musíme si uvedomiť i to, že nemôžeme zneužívať dané právo na úkor druhých. Každý jedinec si stráži svoje osobné údaje ako svoje meno, bydlisko, rodinu, blízkych. Tým, že zasiahneme do jednej z týchto sfér môžeme narušiť aj spoločenské postavenie človeka, v ktorej sa pohybuje. Nielen nepravdivými informáciami môžeme poškodiť danú osobu ale aj pravdivými.

Taktiež aj novinári, redaktori, vydavateľstvá či prevádzkari rádii sú viazaný slobodou prejavu. Majú zakázané poskytovať nepravdivé informácie, ktoré by viedli k nepokojom v spoločnosti. „Takým príkladom je vysielanie rádia v Rwande v roku 1994. Svojím vysielaním manipulovali obyvateľstvo Hutov aby vyvraždili ľudí, ktorí sa hlásili k menšine Tutsiov. Zomrelo vyše pol milióna ľudí. Vraždili všetci, príbuzní ale aj susedia.“⁴⁷

⁴⁷ DRGONEC J., Základné práva a slobody podľa Ústavy Slovenskej republiky. Zväzok 2, Bratislava: Manz, 1999. 85 s. ISBN 80-85719-23-1.

Teraz sa vrátíme do nášho právneho systému. Najdôležitejším ustanovením pre výklad zákonov vo všeobecnosti je článok 152 ods. 4 Ústavy SR, podľa ktorého: „Výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.“⁴⁸

Ďalšou možnosťou obmedzenia je zakotvený v článku 26 ods. 4, ktorí nám hovorí, že len na zákonom sa to dá. Obmedzenie musí byť dané za účelom ochrany práv a slobôd ľudí, bezpečnosti štátu, ochranu verejného zdravia, mravnosti či verejného poriadku.

Tieto práva úzko súvisia s uplatňovaním a umožňovaním slobodnej politickej súťaže v demokratickom štáte. „V praxi by mohlo ísť napríklad o prípad, kedy by ministerstvo obrany označilo všetky zmluvy so súkromnými podnikateľmi za utajované skutočnosti resp. „štátne tajomstvo“, čím by znemožnilo kontrolu hospodárenia s verejnými prostriedkami, a to napriek tomu, že bezpečnostne citlivými informáciami by boli iba technické údaje obsiahnuté v prílohách niektorých zmlúv.“⁴⁹

Ďalším zásahom do prejavu je cenzúra. Cenzúra je typickým preventívnym zásahom a pritom patrí aj medzi najzávažnejšie formy obmedzenia slobody prejavu. V demokratických štátoch je zakázaná.

Slovo cenzúra nie je definovaná jednoznačne ale má rôzne hľadiska. Jadrom tohto pojmu je znemožnenie zverejnenia určitého prejavu. „V obecnej reči býva pojem cenzúra chápaná ako „úradné preskúmavanie všetkého, čo je určené na zverejnenie, a to s príklonom na záujmy štátne, politické a mravnostné.“⁵⁰

Štátna cenzúra je štátne skúmanie a kontrola informácií, a to najmä uverejňovaných v masmédiách, ale aj napríklad štátna kontrola poštových zásielok napr. počas vojny, so zreteľom na štátne, menej často na spoločenské a mravné záujmy. Rozlišuje sa cenzúra predbežná (pred zverejnením) a následná (po zverejnení). V totalitných režimoch patrí cenzúra k základným mocenským nástrojom. Bolo tomu tak aj v socialistickom Česko-Slovensku, kde hoci oficiálne cenzúra zanikla v roku 1968, bola po pár mesiacoch fakticky obnovená a kontrola tlače pretrvala až do roku 1989. Existovali špecializované inštitúcie pre cenzúru: Hlavná správa tlačového dohľadu, Úrad pre tlač a informácie atď. V skrytej

⁴⁸ DRGONEC J., Základné práva a slobody podľa Ústavy Slovenskej republiky. Zväzok 2, Bratislava: Manz, 1999. 85 s. ISBN 80-85719-23-1.

⁴⁹ Kolektív autorov: Právo na informácie- výklad k zákonu o slobodnom prístupe k informáciám, problémy z praxe, rozhodnutia súdov. Bratislava: Občan a demokracia, 2006, s. 47.

⁵⁰ Kolektív autorov: Právo na informácie- výklad k zákonu o slobodnom prístupe k informáciám, problémy z praxe, rozhodnutia súdov. Bratislava: Občan a demokracia, 2006, s. 47.

podobe sa cenzúra prejavuje sporadicky aj dnes.⁵¹

Obmedziť základné práva, či slobodu prejavu možno z rôznych hľadísk:

- nepostrádateľnosť obmedzenia: ide o nutnosť, ktorá vyplýva z požiadaviek, ktoré sú kladené na štát. Spočívajú v jeho povinnosti zabezpečiť pokojné spolunažívanie ľudí, ako aj obranu a ochranu dôležitých hodnôt pre spoločnosť.

- obmedzenia vyplývajúce z ústavného poriadku priamo a nepriamo: o obmedzenia vyplývajúce priamo ide vtedy, keď materiálny obsah základného práva obmedzuje kritéria obsiahnuté v ústavnom poriadku. O obmedzenie nepriame ide v takom prípade, že u samostatného základného práva je len uvedené splnomocnenie pre zákonodarcu.

- obmedzenie základných práv, ktoré obmedzenia nepredpokladajú: obmedzenia vyplývajúce priamo z ústavného poriadku sú nepostrádateľné pre obmedzovanie tých základných práv, ktoré sú prima facie neobmedziteľné. Tieto obmedzenia bývajú označované ako imanentné obmedzenia.

- výhrada zákona : ide o otázku spojenú s takými obmedzeniami základných práv, ktoré vyplývajú z ústavného poriadku nepriamo, a to buď odkazom na možnosť obmedzenia základného práva zákonom bez ďalšieho spresnenia jeho účelu, ktorý má byť obmedzovaním dosiahnutý.⁵²

⁵¹ www.sk.wikipedia.org prevzaté dňa 21.2.2014.

⁵² WAGNEROVÁ, ŠIMÍČEK, LANGÁŠEK, POSPÍŠIL a KOLEKTÍV: Listina základných práv a svobod, komentár, Wolters Kluwer, a. s., 2012, s.23,24,25, voľný preklad autora .

ZÁVER

„Člověk se cítí nejsvobodnější pod takovou vládou, která je shodná s jeho zvyky a náklonnostmi.“⁵³

Sloboda prejavu a právo na informácie sú dve základné politické práva, bez ktorých by demokratický štát nemohol fungovať. Ľudia žijúci v demokratickej spoločnosti si veľa krát neuvedomujú aké následky môže priniesť so sebou slobodný prejav. Mnohí ľudia si myslia, že ich sloboda nemá žiadne hranice a môžu vysloviť čokoľvek. V dnešnej dobe je preto dôležité určiť dané hranice. Ústava hovorí, že „slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.“

Každý štát na svojom území, právo slobodného prejavu obmedzil podľa svojho uváženia a zákonov vo väčšej či menšej miery. V USA sú hranice slobody prejavu hlbšie, než na európskom kontinente.

Podľa môjho názoru sa nedajú stanoviť také hranice slobody prejavu, ktoré by vyhovovali každému človeku na svete. Stále niekto bude mať výhrady a námietky k rôznym situáciám a využívaniu tohto práva. Každý štát sa snaží uspokojiť svojich občanov podľa vlastných možností, hraníc daných práv. Na Slovensku je sloboda prejavu a právo na informácie podľa mňa dobre garantované, zakotvené a využívané.

V dnešnej spoločnosti je veľmi časté zneužívanie tohto práva na šírenie poplašných, či nesprávnych informácií a správ. Túto možnosť využívajú najmä masmédiá a tlač. Našťastie Slovenská republika nie je až na tom tak zle ako mnohé iné krajiny, ktoré majú vysoký stupeň zneužívania tohto práva.

Dúfam, že som vám bližšie ozrejnila problematiku slobody slova, prejavu, ich záruky a limity.

⁵³ MONTESQUIEU, Ch. de: Esprit des lois

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Knihy/ Monografie

- 1.BARTOŇ, M.: Svoboda projevu: princípy, garancie, meze. 2010, s. 11-12. ISBN 978-80-87212-42-4.
- 2.DRGONEC, J. 1990. Základné práva a slobody podľa Ústavy Slovenskej republiky. 2.zväzok. Bratislava: MANZ, 1990. s.340. ISBN 80- 85719-23-1.
- 3.DRGONEC,J. 2004.Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Šamorín: Heureka,2004. s. 812. ISBN 80-89122-05-1.
- 4.DRGONEC J., Základné práva a slobody podľa Ústavy Slovenskej republiky. Zväzok 2, Bratislava: Manz, 1999. 85 s. ISBN 80-85719-23-1.
- 5.DRGONEC, J.: Základné práva a slobody podľa Ústavy Slovenskej republiky. Zväzok 2, Bratislava: Manz, 1999, str. 64 a 65. ISBN 80-85719-23-1.
- 6.Kapitola 2 a 3 a všetky jej podkapitoly spracované podľa Drgonec, J.: Základné práva a slobody podľa Ústavy Slovenskej republiky. Bratislava: MANZ, 1997. 2. Zväzok, kapitola 21 písmeno B. Dva modely ochrany slobody prejavu, str. 28 -33.
- 7.HREHOVÁ, H.: Acta Moralia Tyrnavensia, Filozofická fakulta, Trnavská univerzita v Trnave, 2006. s.4 . ISBN 80-8082-103-8.
- 8.HYBNEROVÁ, S. 1992. Evropská ochrana lidských práv. Praha: Karolinum, 1992. s. 4. ISBN 382- 74- 92.
9. CHOVANECJ.,PALÚŠ I. 2004. Lexikón ústavného práva. Bratislava: Procom, s.r.o., 2004. s.120. ISBN 80- 85717-13-1.
- 10.CHOVANEK, J.- ZACHOVÁ, A.: ÚSTAVNÉ GARANCIE základných ľudských

a občianskych práv a slobôd, Bratislava, Procom 2007, s. 13. ISBN 80-85717-10-7.

11. KÁČER, L.: Ústavy kapitalistických štátov, Bratislava, PFUK 1997, s. 7.

12. KOMÁROVÁ, B. 1990. Původ a význam lidských práv. Praha: Štátní pedagogické nakladatelství, 1990. s. 220. ISBN 80-04-25384-9.

13. KLOKOČKA, V., WAGNEROVÁ, E.: Ústavy štátov Európskej únie, Linde, 2004, str. 138. IBN 80- 7201-466-8.

14. KRÁL, J.: Ľudské práva v SR, Bratislava, PFUK, 2004, str. 70. ISBN 80-969034-1-1.

15. Podobne podľa Krátkeho slovníka slovenského jazyka je informácia „správa, údaj, poučenie“ Pozri Krátky slovník slovenského jazyka. 2. vyd. Redigovali Ján KAČALA a Mária PISÁRČIKOVÁ. Bratislava: Veda 1989, s. 136.

16. KREJČÍ, O. 2011. Lidská práva. Praha: Professional Publishing, 2011. s. 46. ISBN 978- 80- 7431- 056-0.

17. Kolektív autorov: Právo na informácie- výklad k zákonu o slobodnom prístupe k informáciám, problémy z praxe, rozhodnutia súdov. Bratislava: Občan a demokracia, 2006, s. 47.

18. MADAR, Z. a kol.: Slovník českého práva. ZV.1. Praha: Linde Praha a.s., 1995, s.336.

19. MATES, P.- MATOUŠKOVÁ, M.: Evidence, informace, systémy- právní úprava. Praha: Codex Bohemia, 1997, s.27. ISBN 80-85963-27-2.

20. MONTESQUIEU, Ch. de: Esprit des lois

21. REPÍK, B.: Sloboda prejavu podľa článku 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd vo svetle judikatúry štrasburských orgánov. 1998, str.37.

22. SVÁK, J. 2011. Ochrana ľudských práv. I. zväzok. Bratislava: Nadácia Štefana

z Verbovca, 2011. s.14. ISBN 978-80-89447-43-5 (súbor)

ISBN 978-80-89447-44-2

23. VESELÝ, Z.: Dějiny českého státu v dokumnetech, Victoria Publishing, 1995, str.259.

24. VRŠANSKÝ, P.- PECNÍKOVÁ, M.: Judikatura Európskeho súdu pre ľudské práva k vybraným článkom Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Bratislava: Spolok právnikov a priateľov, 2001, s. 48- 49.

25. WAGNEROVÁ – ŠIMÍČEK – LANGÁŠEK- POSPÍŠIL a kol. 2012. Listina základních práv a svobod. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 23, 24, 25 . ISBN 978-80-7357-750-6.

26. WILFLING, P. 2012. Zákon o slobodnom prístupe k informáciám. Pezinok: VIA IURIS, 2012. s.17 . ISBN 978-80-970686-4-6.

Právne predpisy

1. Zákon č. 460/ 1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky a Listina základných práv a slobôd, článok 27, Bratislava, 2010, ISBN 987-80-88929-94-9.

2. SVÁK, J.: Ochrana ľudských práv, z pohľadu judikatury a doktríny štrasburských orgánov ochrany práv. II. rozšírené vydanie. Bratislava: Euro kodex .2006. s.14. ISBN 80-88931- 51-7.

Internetové zdroje

1. <http://sk.wikiquote.org/wiki/Sloboda>
2. <http://www.vop.gov.sk /zakladne-prava-a-slobody>
3. <http://aktuality.sk/historicka-geneza-ludskych-prav-a-slobody/referat-7616>
4. <http://www.fsmitha.com/h3/h29-phil2.htm>
5. http://www.historickarevue.com/archiv_2007_11_3.html, voľný preklad autora a prevzaté dňa 23.2.2014

6. http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1948.html
7. http://ludskeprava.euroiuris.sk/index.php?link=gen_lud_prav
8. http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SLK.pdf
9. <http://portal.concourt.sk/pages/viewpage.action?pageId=1278026>
10. <http://iipdigital.usembassy.gov/#axzz2vxzb2OR6>
11. http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SLK.pdf
12. [http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007X1214\(01\):SK:NOT](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007X1214(01):SK:NOT)
13. www.sk.wikipedia.org